Id-Daqq tal-Qniepen fil-Folklor Malti

Saviour Camilleri

F'għodwa sielma u bikrija ta' xahar sajfi, stajt nisma' mill-bogħod ġejjin, ilħna ferrieħa ta' qniepen jitbandlu f'żiffa ħelwa mal-fwieħa taż-żahar mill-ġonna qrib u madwari għelieqi mifruxa jixirfu sal-irdumijiet li ħesrem jaqtgħu fil-baħar. Din ix-xena qanqlitni biex nikteb dan id-djarju fuq id-daqq tal-qniepen li jakkumpanjana f'ħajjitna s-sena kollha. Il-varjazzjonijiet tad-daqq tagħhom jimlew u jżewqu ġrajjietna fuq din l-art minn meta nkunu żgħar sa mewtna, fejn b'mod naturali nitgħallmu kif ninterpretawhom u minnhom inkunu nafu x'okkażjoni hi, iċ-ċirkustanza, u l-avveniment iffesteġġjat.

Dawn id-drawwiet li baqgħu neżlin magħna mill-imgħoddi saru jagħmlu parti mill-folklor ta' dawn il gżejjer. Dan id-daqq tal-qniepen huwa ħolqa minn tiżwieqa ta' drawwiet oħra li jkomplu jsebbħu l-festi tagħna, il-Maltin. Għalhekk illum xtaqt inġedded is-sinifikat li kellhom dari u li llum dan naqas. Se nkun qed nirreferi għad-daqq tal-qniepen li nsibu mdendla waħda waħda f'kull arkata fil-kampnari tal-knejjes tagħna bil-qanpiena l-kbira ġeneralment tkun dejjem f'nofs il-kampnar.

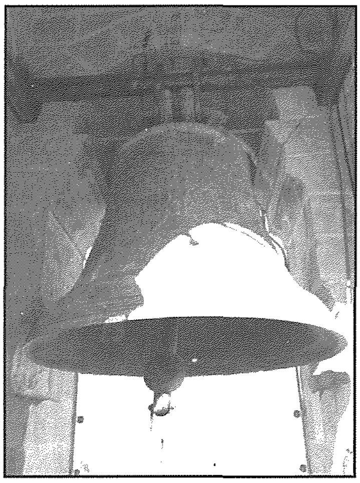

Manjieri

Qabelxejn hemm tliet manjieri kif jindaqqu l-qniepen. Hemm l-ewwel mod - li l-qanpiena titħarrek hi biex taħbat mal-ilsien. Hemm it-tieni mod - li hu speċi ta' martell li jagħti d-daqqiet fuq barra tal-qanpiena u l-aħħar mod - li jixxejjer l-ilsien biex jaħbat fuq iż-żewġ naħat ta' ġewwa tal-qanpiena. Dan l-aħħar mod huwa dak użat minna, l-Maltin. Il-qniepen jistgħu jindaqqu kemm minn isfel (aħna ngħidu li l-qniepen ikunu gganġjati) u kemm minn fuq (u hekk issa l-qniepen ikunu żganġjati). Irrid ngħid, hawnhekk, li meta d-daqq isir minn fuq, id-daqq ikun isbaħ fit-tonatura minn dak li jsir minn isfel, għall-fatt li meta jkun minn fuq, l-ilsien jaħbat fuq iż-żewġ naħat tal-qanpiena, filwaqt li minn isfel, dan jaħbat fuq naħa waħda tal-qanpiena. Il-parti fejn jaħbat l-ilsien tissejjaħ 'pjaga' għax bit-tisbit kontinwu tal-ilsien iħabbat dejjem fuq l-istess banda, maż-żmien tkun saret selħa fil-qanpiena.

Metodu

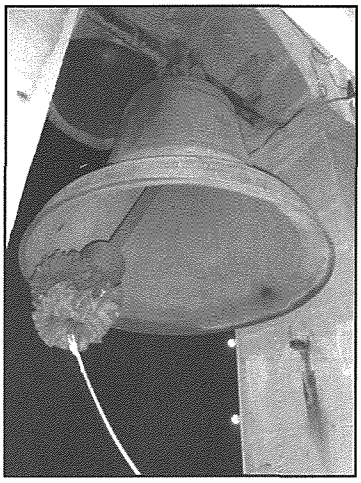

Biex wieħed idoqq jew jibda jdoqq, m'hemmx xi għerf - l-aktar meta d-daqq ikun minn isfel. Kull m'għandu jagħmel hu li jitfa' l-ingassa tal-ħabel f'saqajh waqt li b'idejh jaħfen il-ħabel u jiġbed il-ħabel 'l isfel. It-teknika mbagħad tidħol aktar 'il quddiem meta wieħed jibda jitgħallem idoqq b'ċertu grazzja u sengħa biex id-daqq joħroġ b'armonija waħda. Dan jgħodd l-aktar meta d-daqq ikun minn fuq (maġenb il-qanpiena). U hawn kważi l-istess ħaġa, meta d-daqq ikun minn fuq, wieħed jaqbad il-ħabel tal-ilsien f'idejh u jibda jxenglu biex jibda jagħti tokk tokk, li għall-ewwel ikunu f'intervalli mbiegħda. Aktar ma jibda għaddej il-ħin, l-intervalli bejn tokk u ieħor jibdew jiqsaru u jibqgħu jiqsaru sakemm fl-aħħar tibda tindaqq il-qanpiena, biex b'hekk l-ilsien ikun beda jħabbat fuq iż-żewġ naħat. It-tokki ta' hija u tibda l-qanpiena, għandhom ikunu ftit

b'saħħithom ħalli jinstemgħu sewwa, l-aktar meta tqis li hemm xi qniepen diġà qed jindaqqu filwaqt li jagħmel sabiħ ukoll li l-leħen tat-tokk jispikka iżjed minn tal-oħrajn. Biex id-daqq ikun aktar armonjuż, jaqbel ukoll li t-tokk tal-qanpiena li qed tibda, ma jingħatax simultanjament ma' tokki ta' qanpiena oħra li qed tindaqq, ħalli ma tinstemax sabta waħda li fiha jintilfu li jkunu spjegati l-ħsejjes. Malli mbagħad il-qanpiena tibda doqq sewwa, il-ħoss għandu jitbaxxa ħafna u jidħol ħelu ħelu fl-armonija mal-oħrajn, bħalma fil-mużika (*minn forte għal diminuendo*). U hawn hu l-aktar waqt sabiħ fid-daqq ta'qanpiena (meta tkun qed tinbeda) fejn tokk wara l-ieħor, wieħed ma tfallix tokki, filwaqt li jżomm it-temp (iżda mhux l-istess temp) fejn l-intervall bejn tokk u ieħor jibda jiqsar sakemm fl-aħħar tiġi biex tinbeda l-qanpiena. It-tokki li jingħataw, għandhom jalternaw fuq iż-żewġ 'pjagi' tal-qanpiena biex il-ħoss ivarja u aktar ma jittieħdu fit-tul, aktar id-daqq jinħass isbaħ u hekk jinstema' aktar solenni. Jagħmel isbaħ u tkun tidher it-teknika, jekk it-tokki ma jingħatawx, jekk jista' jkun, simultanjament mat-tokki oħrajn ta' qanpiena li qiegħda ddoqq waħedha (kif semmejna qabel). Dan li qed ngħid jgħodd mal-moti l-kbar tas-solennità fil-festi l-kbar jew it-titular.

l-iskop tad-daqq

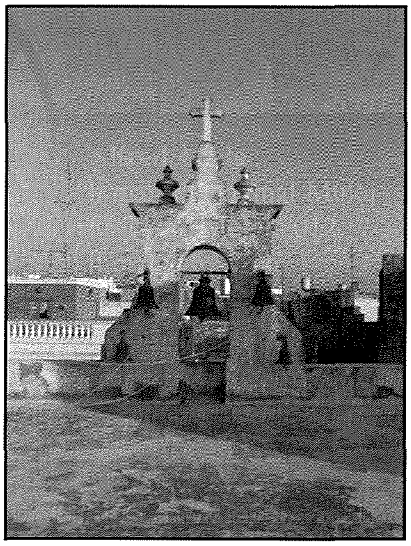

Il-qniepen jindaqqu bi skop; iwassluna aħbar ta' xi ġrajja jew ċirkustanza partikulari għaddejja fil-komunità, tista' tkun ta' ferħ u kemm ta' niket. Fl-imgħoddi, in-nies fil-lokal, ma kellhomx it-teknoloġiji u l-arloġġi li hawn illum. Il-qniepen, kienu l-mezz ewlieni biex jgħarrfu lill-komunitajiet tagħhom b'dak li jkun qed iseħħ, isejħulhom għat-talb jew għal xi funzjoni ġewwa l-knisja u jżommuhom aġġornati fil-ħin. Dan id-daqq kien parti integrali mill-ħajja tal-poplu ta' dak iż-żmien. Kienet din ir-rabta komunitarja mal-ħsejjes tal-qniepen, li kienet iżomm il-bilanċ tal-ħajja għal bosta snin, u li ż-żmien niseġ fl-istess ħajja siekta xorta ta' kultura u tradizzjoni marbuta ma' dan id-daqq fejn ċerti minn dawn id-drawwiet baqgħu jinżammu sal-ġurnata tal-lum.

Xejriet ta' daqq

Ix-xejriet tad-daqq prinċipalment jinqasam fi tlieta: hemm il-moti li nassoċċjawhom ma' ġrajjiet ta'ferħ; hemm daqq kiebi bħal trepassjoni jew il-libra li

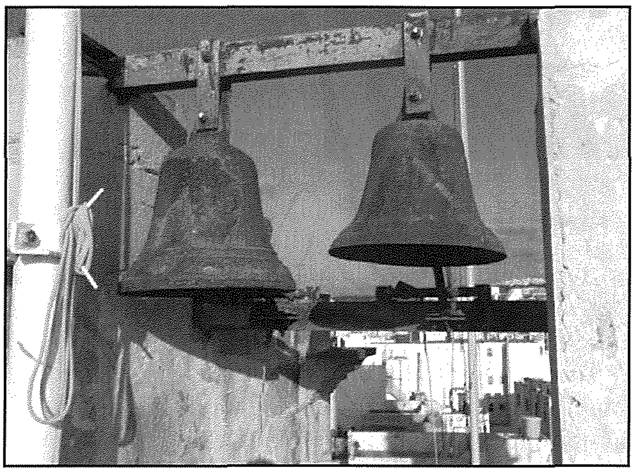

nassoċċjawhom ma' ġrajjiet ta' niket u hemm daqq li jikkonsisti f'tokki b'intervalli speċifiċi skont iċ-ċirkustanza marbuta magħha.

1. Tokki

Jekk nibdew minn tal-aħħar, insibu tokki tal-arloġġ li jimmarkaw l-ħin - is-sigħat u l-kwarti. Ma' dawn hemm tokki speċifiċi li simbolikament ikunu qed jaqsmu l-jum f'erba' taqsimiet; il-Paternoster, l-Angelus tat-tmienja, Angelus tan-nofsinhar, tokki tal-Ave Maria (dawn ikunu ma' nżul ix-xemx) u l-aħħar tokki jkunu tal-Imwiet – li jkunu għal ħabta tat-8:00pm. Dawn l-aħħar tokki ta' qabel jidħol il-lejl, ifakkruna biex naħsbu fil-mejtin tagħna qabel ma tintemm il-ġurnata.

Iżjed minn hekk, hemm tokki b'intervalli meqjusa li nirreferu għalihom bħala 'tnaqqir'. Dan it-tnaqqir jgħodd kemm bħala sinjal biex wieħed ikun infurmat b'dak li jkun għaddej fil-knisja (ġeneralment), kif ukoll biex isejjaħ in-nies tattendi għall-funzjoni liturġika/reliġjuża li tkun se tibda.

i) Xorta ta'sinjali huma dawk f'quddiesa kantata solenni jew mhix

Paneġierku (jekk jinzerta jkun hemm)
Santu
Konsagrazzjoni

ii) Xorta ta' sejħiet/tħabbir jinkludu:

- Quddiesa tal-ħin
- Għall-eżerċizzji u Via Sagra fi żmien ir-Randan
- Għall-kanoniċi - għall-għasar/quddiesa konventwali tal-ħdud/kolletta/terza
- Għall-fratelli biex jakkumpanjaw fil-purċissjoni
- [Vjatku – hawn qed nirreferi għal dari meta kien ikun spissħ. Għalkemm illum f' xi bnadi għadu joħroġ darba fis-sena - dan ikun f'Ħadd fuq l-Għidħ
- Lawdijiet – tifħir lil Alla għal xi grazzji maqlugħa (dan kien ikun kant mill-kanoniċi fil-kor)

Bejn servizz u ieħor, is-sensiela ta' tokki jew tnaqqir ivarja fit-temp u l-manjiera. Hekk in-nies tiddistingwi bejn servizz u ieħor. Jekk nieħdu eżempju ta' dan, ngħidu aħna, t-tnaqqir għall-fratelli, dan jikkonsistu f'sensiela ta' erba tokki konsekuttivi u mhux imbegħda b'intervall ħafif bejniethom għal tnax-il darba. Filwaqt li s-sejħiet għall-kanonċi jkunu b'żewġ qniepen zgħar jalternaw. Tokki oħra, pereżempju huma t-tokki ta' 33 wieħed biex isejħu n-nies għall-quddies.

2. Daqq kiebi

Hemm mod l-ieħor ta'daqq; dak kiebi u għalhekk nassoċċjawh man-niket. Kelma teknika ta' dan id-daqq hija l-kelma 'glissando' fejn tisbit ta' tokki qawwija, waħda wara l-oħra, b'mod instantju, miż-żgħira sal-kbira joħolqu effett u sens ta' dieqa f'min jismagħhom.

Din il-bixra ta' daqq nistgħu naqsmuha fi tlieta:

1) Libra
Kull nhar ta' Ġimgħa fit-3.00 ta' waranofsinhar. Din tfakkarna fil-mewt u l-passjoni ta' Sidna Ġesù
F' Novembru – ix-xahar tal-mejtin

2) Trapassjoni
Meta jmut xi ħadd
Waqt il-funeral

3) Transitu
Fil-mewt ta'qassis/kanonku, isqof jew Papa.

Mat-tħabbira tal-mewt, is-sagristan jibda jrempel (kelma teknika) jew jiġbed it-tokki bil-kbira, li l-ewwel ikunu mbegħdin u wara jispissjaw sakemm tispiċċa f'monologu. Din ix-xeħta ta' daqq ngħidulu 'transtu'. Wara li tkun spiċċat iddoqq il-qanpiena

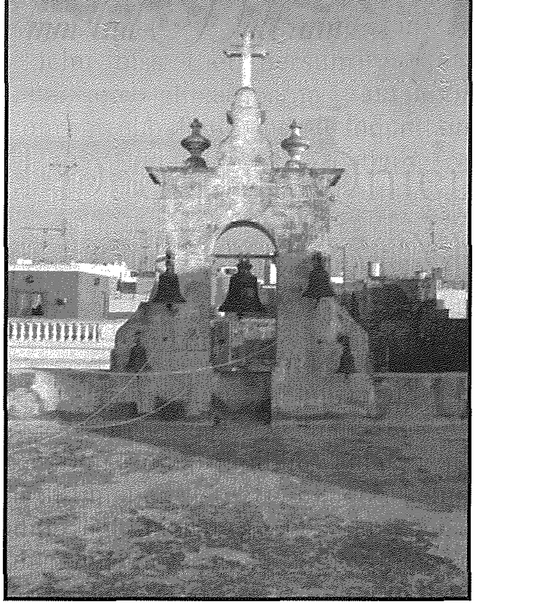

l-kbira waħedha (għalhekk monologu) għal xi minuti, din tkun akkumpanjata mill-'glissando'. Din id-darba u fil-każ tal-'libra', il-qniepen jindaqqu bil-kbar waqt li għall-fidili, id-daqq ikun biż-żgħar.

Hemm eċċezzjoni waħda: fil-mewt ta' tarbija flok mota lugubra, tindaqq mota ta'ferħ bl-iżgħar żewġ qniepen. Dan għaliex it-trabi huma innoċenti u qatt ma jkunu ġarrbu ħażen u proprju għalhekk imorru jgawdu 'l Alla mill-ewwel. Il-quddiesa tagħhom tissejjaħ '*de Angelis*' u fiha wkoll tingħad il-glorja. Din il-mota msejħa 'Frejħa'.

3. Moti

L-aħħar mod ta' daqq li baqgħalna naraw, hija il-mota. Dan id-daqq hu komuni magħna u nassoċċjawh mal-ferħ – komuni għax spiss nisimgħu dan it-tip ta'daqq. Fil-fatt, mota tismagħha anke meta mhijiex ġurnata ta' festa, tista' tkun għar-Rużarju u quddiesa ta' kuljum filgħaxija - naturalment mhux bil-qniepen il-kbar. Iżda kull nhar ta' Ħamis tindaqq mota filgħaxija bħala tifkira tat-twaqqif tal-Ewkaristija. Ta' min jgħid li din id-drawwa kienet inbdiet fl-Isla u l-Isqof Labini fl-1781 ħareġ ċirkulari biex din id-drawwa sabiħa tiġi estiża għall-parroċċi oħra.

Bibljografija:
John Formosa, Bell-Ringing in Maltese History (1800 – 1870) paper study p.151

(jissokta fil-ħarġa li jmiss)